

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 17ης Ιουνίου 2010\*

Στην υπόθεση C-75/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Commissione Tributaria Provinciale di Alessandria (Ιταλία) με απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Φεβρουαρίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

**Agra Srl**

κατά

**Agenzia Dogane — Ufficio delle Dogane di Alessandria,**

\* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, C. Toader (εισηγήτρια), K. Schiemann, P. Kūris και L. Bay Larsen, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston  
γραμματέας: R. Šeres

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 3ης Μαρτίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Agra Srl, εκπροσωπούμενη από τον C. D'Andria, avvocato,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Palmieri, επικουρούμενο από τους G. Albenzio και F. Arena, avvocati dello Stato,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Σ. Σπυρόπουλο, Ι. Μπακόπουλο και Μ. Τασσοπούλου,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους L. Bouyon και B.-R. Killmann,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

### Απόφαση

- <sup>1</sup> Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 221, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 302, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2700/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2000 (ΕΕ L 311, σ. 17, στο εξής: τελωνειακός κώδικας).
- <sup>2</sup> Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Agra Srl (στο εξής: Agra) και της Agenzia Dogane Ufficio delle Dogane di Alessandria (τελωνειακής αρχής, τελωνείο Alessandria, στο εξής: Ufficio delle Dogane) όσον αφορά πράξη εκ των υστέρων εισπράξεως τελωνειακής οφειλής.

## Το νομικό πλαίσιο

### *Το δίκαιο της Ενώσεως*

- <sup>3</sup> Το άρθρο 9, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΚ) 954/2002 της Επιτροπής, της 4ης Ιουνίου 2002, για το άνοιγμα και τον τρόπο διαχείρισης δασμολογικής ποσόστωσης για κατεψυγμένο βόειο κρέας που υπάγεται στον κωδικό ΣΟ 0202 και προϊόντα που υπάγονται στον κωδικό ΣΟ 0206 29 91 (1 Ιουλίου 2002 έως 30 Ιουνίου 2003) (ΕΕ L 147, σ. 8), ορίζει τα εξής:

«Σε περίπτωση που στο αποδεικτικό εισαγωγής ή εξαγωγής που αναφέρεται στην παράγραφο 2 δύο ή περισσότεροι αιτούντες καταχωρούνται στην ίδια ταχυδρομική διεύθυνση ή σε περίπτωση που οι αιτούντες κατά το χρόνο της αίτησης καταχωρούνται για σκοπούς [φόρου προστιθεμένης αξίας] στην ίδια ταχυδρομική διεύθυνση ή σε περίπτωση που τα κράτη μέλη έχουν οποιουσδήποτε άλλους σοβαρούς λόγους να υποπτεύονται ότι οι εμπορευόμενοι έχουν σχέση μεταξύ τους, τα κράτη μέλη επαληθεύουν ότι οι εν λόγω αιτούντες δεν έχουν σχέση μεταξύ τους, κατά την έννοια του άρθρου 143 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2454/93 της Επιτροπής, [της 2ας Ιουλίου 1993, για τον καθορισμό ορισμένων διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 (ΕΕ L 253, σ. 1)]. Στην περίπτωση που οι σχετικοί αιτούντες ταυτοποιούνται κατόπιν, όλες οι σχετικές αιτήσεις απορρίπτονται.

[...]»

- <sup>4</sup> Το άρθρο 221, παράγραφοι 3 και 4, του τελωνειακού κώδικα προβλέπει τα εξής:

«3. Η γνωστοποίηση στον οφειλέτη δεν είναι δυνατόν να γίνει μετά τη λήξη τριετούς προθεσμίας από την ημερομηνία γένεσης της τελωνειακής οφειλής. Η προθεσμία αυτή αναστέλλεται από τη στιγμή που υποβάλλεται προσφυγή κατά την έννοια του άρθρου 243 και καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας προσφυγής.

4. Εάν η τελωνειακή οφειλή έχει γεννηθεί από πράξη η οποία, κατά τη στιγμή της διαπράξεώς της, εδιώκετο ως ποινικό αδίκημα, η γνωστοποίηση στον οφειλέτη είναι δυνατόν να γίνει, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις ισχύουσες διατάξεις, μετά την παρέλευση της τριετούς προθεσμίας που αναφέρεται στην παράγραφο 3.»

### *Το εθνικό δίκαιο*

- 5 Το άρθρο 11 του νομοθετικού διατάγματος 374, της 8ης Νοεμβρίου 1990, περί αναδιοργάνωσης των τελωνειακών οργάνων και αναθεώρησης των διαδικασιών διαπιστώσεως και ελέγχου στο πλαίσιο της εφαρμογής των οδηγιών 79/695/ΕΟΚ της 24ης Ιουλίου 1979 και 82/57/ΕΟΚ της 17ης Δεκεμβρίου 1981, περί των διαδικασιών θέσεως των εμπορευμάτων σε ελεύθερη κυκλοφορία, και των οδηγιών 81/177/ΕΟΚ της 24ης Φεβρουαρίου 1981 και 82/347/ΕΟΚ της 23ης Απριλίου 1982, περί των διαδικασιών εξαγωγής των κοινοτικών εμπορευμάτων (*GURI* αριθ. 291, της 14ης Δεκεμβρίου 1990), ορίζει τα εξής:

«1. Το τελωνείο μπορεί να επανεξετάσει τη διαπίστωση που έχει καταστεί οριστική, ακόμη και αν τα εμπορεύματα που αποτέλεσαν αντικείμενο της διαπιστώσεως αυτής έχουν αφεθεί στην ελεύθερη διάθεση του επιχειρηματία ή έχουν ήδη μεταφερθεί εκτός του τελωνειακού εδάφους. Η επανεξέταση πραγματοποιείται αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου επιχειρηματία ο οποίος πρέπει να την υποβάλει εγγράφως, εντός αποσβεστικής προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία κατά την οποία η διαπίστωση κατέστη οριστική.

[...]

5. Αν από την επανεξέταση, πραγματοποιηθείσα είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως, προκύψουν ανακρίβειες, παραλείψεις ή σφάλματα αφορώντα τα στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται η διαπίστωση, το τελωνείο προβαίνει στην αντίστοιχη διόρθωση και τη γνωστοποιεί στον ενδιαφερόμενο επιχειρηματία, κοινοποιώντας του σχετική ειδοποίηση. Σε περίπτωση διορθώσεως κατόπιν αυτεπάγγελτης επανεξετάσεως, η ειδοποίηση πρέπει να κοινοποιηθεί, εντός αποσβεστικής προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία κατά την οποία η διαπίστωση κατέστη οριστική.

[...]»

- 6 Το άρθρο 84 του διατάγματος 43 του Προέδρου της Δημοκρατίας, της 23ης Ιανουαρίου 1973, περί εγκρίσεως του ενιαίου κειμένου των τελωνειακών νομοθετικών διατάξεων (*GURI* αριθ. 80, της 28ης Μαρτίου 1973, στο εξής: ΕΚΤΝΔ), προβλέπει τα εξής:

«1. Η αξίωση του Δημοσίου για την είσπραξη των δασμών παραγράφεται εντός προθεσμίας πέντε ετών.

[...]

3. Εφόσον η παράλειψη καταβολής όλων ή μέρους των δασμών απορρέει από ποινικό αδίκημα, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση που περατώνει την ποινική δίκη καθίσταται αμετάκλητη.

[...]»

- 7 Δυνάμει του άρθρου 29 του νόμου 428, της 29ης Δεκεμβρίου 1990, περί διατάξεων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμμετοχή της Ιταλίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (*GURI* αριθ. 10, της 12ης Ιανουαρίου 1991), η κατά το άρθρο 84 του ΕΚΤΝΔ προθεσμία παραγραφής μειώθηκε στα τρία έτη.

## Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 8 Η Agra εισήγαγε κατεψυγμένο και αποστεωμένο κρέας (που εμπίπτει στον κωδικό ΣΟ 0202 30 90 90) στο πλαίσιο της ετήσιας ποσοστώσεως (υποποσόστωση II) την οποία προβλέπει ο κανονισμός 954/2002.
- 9 Προκειμένου να της χορηγηθούν πιστοποιητικά εισαγωγής, η εταιρία αυτή υπέβαλε αίτηση εισαγωγής με την οποία δήλωσε ότι πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 9 του εν λόγω κανονισμού. Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών περιλαμβανόταν η έλλειψη σχέσεως με εταιρίες άλλων κρατών μελών που υπέβαλαν παρόμοιες αιτήσεις πριν από τις 14 Ιουνίου 2002.
- 10 Στο πλαίσιο ελέγχου που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της Agra στις 12 Φεβρουαρίου 2007, η Guardia di Finanza di Milano διαπίστωσε την ύπαρξη παρατυπιών σχετικών με τις εν λόγω προϋποθέσεις.
- 11 Βάσει του πρακτικού που καταρτίστηκε κατά το πέρας του ελέγχου αυτού, αφενός, διεξήχθη ποινική έρευνα.

- 12 Αφετέρου, στηριζόμενο στο ίδιο πρακτικό, το Ufficio delle Dogane εξέδωσε, στις 28 Φεβρουαρίου 2008, διορθωτική πράξη των τελωνειακών διασαφήσεων που είχε υποβάλει η Agra, αφορώσα την είσπραξη συνολικού κυρίου ποσού 141 125,49 ευρώ, για δασμούς και φόρο προστιθεμένης αξίας, πλέον τόκων ανερχομένων σε 47 298,45 ευρώ.
- 13 Η εν λόγω διορθωτική πράξη επιδόθηκε στην Agra στις 11 Μαρτίου 2008.
- 14 Η Agra προσέβαλε την ως άνω πράξη ενώπιον της Commissione Tributaria Provinciale di Alessandria (επιτροπή ελέγχου φορολογικών επιβαρύνσεων της περιφέρειας της Alessandria), επικαλούμενη την παραγραφή του δικαιώματος διορθώσεως των τελωνειακών διασαφήσεων. Κατά την Agra, το δικαίωμα αυτό παραγράφεται εντός προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία των τελωνειακών διασαφήσεων. Δεδομένου ότι οι επίδικες διασαφήσεις υποβλήθηκαν στις 13 Αυγούστου, 18 Σεπτεμβρίου και 23 Οκτωβρίου 2002, έπρεπε να κριθεί ότι οι αντίστοιχες προθεσμίες παραγραφής παρήλθαν στις 13 Αυγούστου, στις 18 Σεπτεμβρίου και στις 23 Οκτωβρίου 2005.
- 15 Το Ufficio delle Dogane επικαλείται τους λόγους «αναστολής και διακοπής της παραγραφής» τους οποίους προβλέπει το άρθρο 221 του τελωνειακού κώδικα, ιδίως η παράγραφος 4 του εν λόγω άρθρου, δυνάμει του οποίου η γνωστοποίηση του ακριβούς ποσού της τελωνειακής οφειλής μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά την παρέλευση της τριετούς προθεσμίας, εφόσον οι τελωνειακές αρχές δεν ήταν σε θέση να προσδιορίσουν το ακριβές ποσό των δασμών λόγω πράξεων που υπόκεινται σε ποινική δικαστική δίωξη.
- 16 Κατά το Ufficio delle Dogane, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με το άρθρο 84 του ΕΚΤΝΔ, κατά το οποίο, εφόσον η παράλειψη καταβολής όλων ή μέρους των δασμών απορρέει από ποινικό αδίκημα, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση που εκδίδεται στο πλαίσιο της ποινικής δίκης αποκτά ισχύ δεδικασμένου.

- 17 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Commissione Tributaria Provinciale di Alessandria αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει παραγραφεί ή/και αποσβεσθεί λόγω παρόδου τριετίας από την ημερομηνία της τελωνειακής διασαφήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 11 του [νομοθετικού διατάγματος 374/2000], σε συνδυασμό με το άρθρο 221, παράγραφο[ι] 3 και [...] 4, του [τελωνειακού κώδικα] και, λαμβανομένου υπόψη και του άρθρου 84, παράγραφος 3, του [ΕΚΤΝΔ], το δικαίωμα του [Ufficio] delle Dogane να προβεί σε επανεξέταση της διαπιστώσεως ή μπορεί η εν λόγω τριετής προθεσμία να διακοπεί ή/και να ανασταλεί ενόσω εκκρεμεί ποινική δίκη για παράβαση σχετική με τους δασμούς τους οποίους αφορά η διαπίστωση;»

### **Επί του προδικαστικού ερωτήματος**

#### *Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο*

- 18 Στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Agra, η Ιταλική, η Τσεχική και η Ελληνική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- 19 Η Agra προτείνει στο Δικαστήριο να δεχθεί ως προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 221, παράγραφος 4, του τελωνειακού κώδικα την πραγματοποίηση μιας τουλάχιστον διαδικαστικής πράξεως εντός της τριετούς παραγραφής, δηλαδή να διαπιστώσει ότι εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη να καθορίσει τις προϋποθέσεις εφαρμογής της διατάξεως αυτής.

- 20 Οι τελωνειακές αρχές είναι βεβαίως αρμόδιες να διαπιστώνουν, στο πλαίσιο διοικητικών διαδικασιών, την ύπαρξη πράξεως υποκείμενης σε ποινική δικαστική δίωξη. Εντούτοις, οι επιταγές της ασφαλείας δικαίου επιβάλλουν στις αρχές αυτές να ενεργούν εντός της τριετούς προθεσμίας παραγραφής.
- 21 Συναφώς, η Agra επικαλείται την εκ μέρους του Corte suprema di Cassazione (ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου) ερμηνεία των άρθρων 84 του ΕΚΤΝΔ και 221 του τελωνειακού κώδικα, κατά την οποία, για τη διακοπή της τριετούς παραγραφής, πρέπει να υπάρξει πράξη προερχόμενη από τις εν λόγω αρχές εντός της προθεσμίας αυτής.
- 22 Η Ελληνική Κυβέρνηση εκτιμά, κατ' ουσίαν, ότι η παραγραφή της τελωνειακής οφειλής αναστέλλεται εφόσον η διαπιστωθείσα τελωνειακή παράβαση υπόκειται σε ποινική δικαστική δίωξη και εν τέλει εμπόδισε την αρμόδια τελωνειακή αρχή να καθορίσει το ακριβές ποσό των δασμών. Συνεπώς, η εν λόγω κυβέρνηση προτείνει να δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι η παραγραφή δεν επέρχεται, δυνάμει του άρθρου 221, παράγραφος 3, του τελωνειακού κώδικα, εφόσον η τελωνειακή οφειλή απορρέει από πράξη υποκείμενη σε ποινική δικαστική δίωξη.
- 23 Η Ιταλική και η Τσεχική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, εκτιμούν, κατ' ουσίαν, ότι το άρθρο 221, παράγραφος 4, του τελωνειακού κώδικα δεν απαγορεύει κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη και παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο για όλα τα ζητήματα που αφορούν την παραγραφή των τελωνειακών οφειλών οι οποίες απορρέουν από ποινικώς κολάσιμη πράξη.
- 24 Συναφώς, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η εν λόγω διάταξη δεν προβλέπει προθεσμία παραγραφής ούτε τους λόγους αναστολής ή διακοπής της προθεσμίας αυτής. Δεν επιβάλλει ιδίως καμία αναστολή της παραγραφής κατά τη διάρκεια μιας ενδεχόμενης διαδικασίας προσφυγής, αντιθέτως προς όσα προβλέπει η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου.

- 25 Εντούτοις, κατά την Τσεχική Κυβέρνηση και την Επιτροπή, ο εθνικός νομοθέτης δεν έχει απόλυτη ελευθερία. Αφενός, η κανονιστική ρύθμιση των κρατών μελών πρέπει να είναι σύμφωνη με τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας. Αφετέρου, η αναστολή ή διακοπή της προθεσμίας παραγραφής πρέπει να δικαιολογείται από σκοπούς γενικού συμφέροντος και να είναι αναγκαία και ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό.
- 26 Το αιτούν δικαστήριο είναι το πλέον αρμόδιο να εξετάσει αν η επίμαχη στην κύρια δίκη κανονιστική ρύθμιση συμβιβάζεται με τις εν λόγω αρχές.

#### *Απάντηση του Δικαστηρίου*

- 27 Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 234 ΕΚ, επί του συμβατού ενός εθνικού νόμου προς το δίκαιο της Ένωσης. Ωστόσο, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που άπτονται του δικαίου της Ένωσης και που επιτρέπουν σ' αυτό να εκτιμήσει το συμβατό των σχετικών διατάξεων (απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2004, C-414/02, Spedition Ulustrans, Συλλογή 2004, σ. I-8633, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 28 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι το δικαστήριο αυτό διερωτάται αν συμβιβάζονται με το δίκαιο της Ένωσης διατάξεις οι οποίες προβλέπουν ότι, εφόσον η μη καταβολή δασμών απορρέει από ποινικό αδίκημα, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση που περατώνει την ποινική δίκη καθίσταται αμετάκλητη.

- <sup>29</sup> Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει να θεωρηθεί ότι το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το άρθρο 221, παράγραφοι 3 και 4, του τελωνειακού κώδικα απαγορεύει εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δυνάμει της οποίας, εφόσον η μη καταβολή δασμών απορρέει από ποινικό αδίκημα, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση που περατώνει την ποινική δίκη καθίσταται αμετάκλητη.
- <sup>30</sup> Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 221, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, του τελωνειακού κώδικα θέτει έναν κανόνα παραγραφής, κατά τον οποίο η γνωστοποίηση του ποσού των καταβλητέων εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών δεν μπορεί να γίνει μετά τη λήξη τριετούς προθεσμίας από την ημερομηνία γενέσεως της τελωνειακής οφειλής (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 2006, C-201/04, *Molenbergnatie*, Συλλογή 2006, σ. I-2049, σκέψη 39, καθώς και της 16ης Ιουλίου 2009, C-124/08 και C-125/08, *Snauwaert* κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-6793, σκέψη 28).
- <sup>31</sup> Το άρθρο 221, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, του τελωνειακού κώδικα προβλέπει ότι η εν λόγω προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται κατόπιν της ασκήσεως προσφυγής, υπό την έννοια του άρθρου 243 του εν λόγω κώδικα, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας προσφυγής.
- <sup>32</sup> Κατ' εξαίρεση από τον κανόνα της σκέψεως 30 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 221, παράγραφος 4, του τελωνειακού κώδικα προβλέπει ότι οι τελωνειακές αρχές μπορούν, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις ισχύουσες διατάξεις, να προβούν στην εν λόγω γνωστοποίηση μετά τη λήξη της προθεσμίας αυτής, όταν η αδυναμία των αρχών αυτών να προσδιορίσουν το ακριβές ποσό των νομίμως οφειλομένων δασμών οφείλεται σε πράξη που υπόκειται σε ποινική δικαστική δίωξη (προπαρατεθείσα απόφαση *Snauwaert* κ.λπ., σκέψη 29).

- <sup>33</sup> Συναφώς, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι το άρθρο 221, παράγραφος 4, του τελωνειακού κώδικα καθεαυτό δεν προβλέπει καμία προθεσμία παραγραφής, ούτε άλλωστε τους λόγους αναστολής ή διακοπής της εφαρμοστέας παραγραφής. Ειδικότερα, αντιθέτως προς όσα προβλέπει η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου, η παράγραφος 4 του άρθρου αυτού ουδόλως επιβάλλει αναστολή της παραγραφής κατά τη διάρκεια ενδεχόμενης διαδικασίας προσφυγής.
- <sup>34</sup> Δεύτερον, επιβάλλεται η επισήμανση ότι το άρθρο 221, παράγραφος 4, του τελωνειακού κώδικα, αναφερόμενο απλώς και μόνο στις «προϋποθέσεις που ορίζονται στις ισχύουσες διατάξεις», παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο για το σύστημα της παραγραφής της τελωνειακής οφειλής, οσάκις αυτή απορρέει από πράξη η οποία, κατά τον χρόνο τελέσεώς της, υπέκειτο σε ποινική δικαστική δίωξη.
- <sup>35</sup> Συνεπώς, καθόσον το δίκαιο της Ένωσης δεν περιλαμβάνει κοινούς κανόνες συναφώς, εναπόκειται σε έκαστο κράτος μέλος να προσδιορίσει το σύστημα της παραγραφής των τελωνειακών οφειλών που δεν διαπιστώθηκαν λόγω πράξεως υποκείμενης σε ποινική δικαστική δίωξη (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 16ης Οκτωβρίου 2003, C-91/02, Hannl-Hofstetter, Συλλογή 2003, σ. I-12077, σκέψεις 18 έως 20, και Molenbergnatie, προπαρατεθείσα, σκέψη 53).
- <sup>36</sup> Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 221, παράγραφοι 3 και 4, του τελωνειακού κώδικα έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει εθνική κανονιστική ρύθμιση δυνάμει της οποίας, εφόσον η μη καταβολή των δασμών απορρέει από ποινικό αδίκημα, η προθεσμία παραγραφής της τελωνειακής οφειλής αρχίζει την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση που περατώνει την ποινική δίκη καθίσταται αμετάκλητη.

## Επί των δικαστικών εξόδων

- <sup>37</sup> Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

**Το άρθρο 221, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 2700/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2000, έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει εθνική κανονιστική ρύθμιση δυνάμει της οποίας, εφόσον η μη καταβολή των δασμών απορρέει από ποινικό αδίκημα, η προθεσμία παραγραφής της τελωνειακής οφειλής αρχίζει την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση που περατώνει την ποινική δίκη καθίσταται αμετάκλητη.**

(υπογραφές)